

Chambre des Représentants

SESSION 1972-1973.

21 FÉVRIER 1973

PROPOSITION DE LOI

portant abrogation et révision du chapitre I du Titre Premier de la loi du 15 juin 1899 comprenant le Titre Premier du Code de procédure pénale militaire.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La présente proposition de loi a pour objectif de réduire la compétence des cours et tribunaux militaires en temps de paix à une compétence matérielle, c'est-à-dire uniquement pour les infractions particulières établies par le Code pénal militaire, à savoir essentiellement :

1. la trahison et l'espionnage;
2. les infractions portant atteinte aux devoirs militaires (abandon de poste, capitulation, etc.);
3. l'insubordination et la révolte;
4. les violences et outrages envers les sentinelles et leurs supérieurs;
5. la désertion;
6. les détournements, vol et vente illégale des effets militaires;
7. les mutilations volontaires;
8. certaines violations réglementaires.

Il s'agit donc de supprimer la compétence des juridictions militaires en matière d'infractions de droit commun (régies par le Code pénal et les lois pénales ordinaires) commises par des militaires, c'est-à-dire la compétence personnelle de ces juridictions.

Il nous paraît — et d'aucuns sont de notre avis — que cette réforme s'inscrit harmonieusement dans le cadre de la refonte de la procédure pénale. Il s'agit des seules juridictions répressives de type corporatif subsistant aujourd'hui. Elles ont en effet pour objet de faire échapper à la répression ordinaire certains citoyens, du simple fait de leur qualité de militaire. Celui qui commet un accident de roulage en état d'ivresse, est traduit devant le tribunal correctionnel; un autre, meurtrier de son épouse, passe en cour d'assises. Dans les deux cas, si le coupable est militaire et pour ce seul fait, il est jugé par ses pairs.

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1972-1973.

21 FEBRUARI 1973

WETSVOORSTEL

tot opheffing en herziening van Titel I, hoofdstuk I, van de wet van 15 juni 1897 houdende Titel I van het Wetboek van Militaire Strafvordering.

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Dit wetsvoorstel heeft tot doel de bevoegdheid van de militaire hoven en rechtbanken in vredetijd te beperken tot een materiële bevoegdheid, d.w.z. dat ze slechts bevoegd zouden zijn voor de door het Militair Strafwetboek bepaalde bijzondere misdrijven; dit zijn in hoofdzaak :

1. verraad en verspieding;
2. misdrijven tegen de plichten van de militair (verlating van zijn post, overgave enz.);
3. insubordinatie en muiterij;
4. geweld en smaad tegenover schildwachten en meerderen;
5. desertie;
6. verduistering, diefstal en onwettige verkoop van aan militairen toebehorende kledingstukken en voorwerpen;
7. vrijwillige verminking;
8. bepaalde overtredingen van het reglement.

Men dient dus de bevoegdheid van de militaire gerechten inzake de door militairen gepleegde gemeenrechtelijke misdrijven (die onder toepassing vallen van het Strafwetboek en de gewone strafwetten) — d.i. de bevoegdheid *ratione personae* van die gerechten — op te heffen.

Het komt ons voor — en anderen delen onze mening — dat deze hervorming harmonisch past in het kader van een herziening van de straffordering. De krijgswet zijn de enige thans nog bestaande corporatistische strafrechtscolleges. Hun doel is immers sommige ingezetenen aan de rechtsmacht van de gewone strafrechter te onttrekken omdat zij militair zijn. Wie een verkeersongeval veroorzaakt in staat van dronkenschap, wordt voor de correctionele rechtbank gebracht; wie zijn vrouw vermoordt, wordt voor het hof van assisen gedaagd. Doch indien de schuldige een militair is, wordt hij, alleen om die reden, in beide gevallen door zijn gelijken gevonnist.

Ce sont donc les dernières juridictions d'exception sous la réserve très relative de ce qu'on a coutume d'appeler « privilèges de juridiction » des magistrats civils (ils ne peuvent être traduits que devant la cour d'appel) et des ministres (devant la Cour de cassation) mais ces deux « privilèges » s'expliquent par des impératifs d'une autre nature qui sont tout à fait acceptables. Ils ont pour effet de « sauter » certains degrés de juridiction et non de soustraire les intéressés à la juridiction ordinaire pour des infractions de droit commun. L'immunité parlementaire n'est, quant à elle, qu'une simple suspension des poursuites.

Les juridictions militaires ne sont pas davantage comparables aux tribunaux de commerce ou du travail (qui n'ont que des compétences civiles et aucune attribution pénale), ni aux conseils de l'Ordre (avocats et médecins), lesquels ne peuvent prendre que des sanctions disciplinaires.

Les tribunaux de commerce sont des juridictions civiles n'ayant aucune compétence répressive et cet argument est par lui-même déterminant pour exclure toute comparaison avec les tribunaux militaires. Ainsi, la loi sur les pratiques du commerce du 14 juillet 1971 qui prévoit, en matière commerciale, des sanctions pénales, décide que les poursuites auront lieu devant le tribunal correctionnel. De toutes façons, les tribunaux de commerce, par opposition encore aux juridictions militaires, sont insérés dans les juridictions civiles (l'appel est jugé par la cour d'appel), les magistrats qui les composent sont des juges professionnels présentant toutes les garanties d'indépendance et leur compétence est essentiellement matérielle, comme celle que la présente proposition réserve aux tribunaux militaires.

Les conseils de l'Ordre (avocats et médecins) sont des juridictions disciplinaires sans aucune attribution proprement répressive et la présente proposition laisse aux tribunaux militaires la possibilité d'appliquer des sanctions disciplinaires quand ils le jugent opportun.

En outre, alors que pour les magistrats ordinaires, le législateur met essentiellement l'accent sur leur indépendance garantie par leur inamovibilité et par le fait qu'ils n'ont aucun compte à rendre de leurs jugements, les juges militaires ne présentent pas les mêmes garanties.

Les tribunaux militaires se composent d'un seul juge professionnel qui est entouré par quatre officiers et donc mis en minorité.

Ceux-ci sont désignés par tirage au sort et renouvelés tous les mois. Ainsi, tel juge aujourd'hui, pourrait être amené demain à être jugé à son tour par ceux qui naguère furent soumis à sa justice. Cette situation inconfortable peut, même inconsciemment, l'inciter à une mansuétude précautionneuse en vue d'établir une jurisprudence douceuse.

Enfin, ces juridictions n'ont pas toujours paru aptes à rendre adéquatement une saine justice. Cette tendance a été particulièrement perceptible à l'occasion d'acquittements ou de peines dérisoires prononcés par elles pour des délits de droit commun commis par des militaires. D'une façon générale, il semble que la mansuétude soit spécialement de rigueur pour les militaires de carrière lorsque les victimes sont les miliciens qui ne sont pas représentés au siège et ne sont donc pas jugés par leurs pairs.

Il en fut ainsi par exemple à l'occasion de l'acquittement de deux militaires de carrière qui étaient responsables, à Beverloo, le 26 février 1964, de la mort de trois miliciens

Het gaat hier dus om de laatste uitzonderingsrechtbanken, voor zover geen rekening wordt gehouden — en die beperking is zeer relatief — met wat gewoonlijk het « voorrecht van jurisdictie » wordt genoemd ten behoeve van de gewone magistraten (die alleen voor het hof van beroep kunnen worden gebracht) en van de ministers (die alleen voor het Hof van Cassatie kunnen worden gedaagd). Doch die twee « voorrechten » zijn verantwoord om overigens volkomen begrijpelijke redenen van een andere aard. In die twee gevallen worden sommige graden van de rechtsmacht « voorbijgegaan », maar worden de betrokkenen niet aan de gewone rechtsmacht onttrokken voor de gemeenrechtelijke misdrijven die zij hebben gepleegd. En wat de parlementaire onschendbaarheid betreft, deze heeft alleen tot gevolg dat de vervolgingen worden geschorst.

De militaire gerechten kunnen ook niet worden vergeleken met de rechtbanken van koophandel of de arbeidsrechtbanken (die alleen een burgerlijke en geen strafrechtelijke bevoegdheid bezitten) noch met de raden van de Orde (van advocaten of van geneesheren), die alleen tuchtstraffen kunnen opleggen.

De rechtbanken van koophandel zijn burgerlijke gerechten zonder strafrechtelijke bevoegdheid en dat argument is voldoende om iedere vergelijking met de militaire rechtbanken onmogelijk te maken. Zo b.v. voorziet de wet van 14 juli 1971 op de handelspraktijken in strafrechtelijke sancties in handelszaken, doch zij voegt eraan toe dat overtredingen voor de correctionele rechtbank zullen worden gebracht. In elk geval behoren de rechtbanken van koophandel, in tegenstelling tot de militaire rechtbanken, tot het burgerlijke gerecht (hoger beroep wordt voor het hof van beroep gebracht), de magistraten van de rechtbanken van koophandel zijn beroepsrechters die alle nodige waarborgen bieden inzake onafhankelijkheid en zij hebben vooral een bevoegdheid *ratione materiae*, zoals die door het onderhavige voorstel voor de militaire gerechten wordt voorbehouden).

De raden van de Orde (van advocaten of geneesheren) zijn disciplinaire rechtscolleges zonder eigenlijke strafrechtelijke bevoegdheid en het onderhavige voorstel geeft de militaire rechtbanken de mogelijkheid om tuchtstraffen uit te spreken, wanneer zij zulks gepast achten.

Bovendien legt de wetgevende macht voor de gewone magistraten hoofdzakelijk de nadruk op deze onafhankelijkheid, die wordt gewaarborgd door hun onafzetbaarheid en door het feit dat zij geen rekenschap moeten geven van hun uitspraken terwijl de militaire rechters niet dezelfde waarborgen bieden.

De militaire rechtbanken bestaan uit één beroepsrechter die wordt bijgestaan door vier officieren en dus in de minderheid is.

Deze officieren worden door het lot aangewezen en zij worden elke maand door andere vervangen. Wie heden rechter is, kan dus morgen op zijn beurt geoordeeld worden door hen die vroeger voor hem moesten verschijnen. Deze onprettige toestand kan hem ertoe aanzetten — zelfs onbewust — blijk te geven van een voorzichtige lankmoedigheid om een zeer milde rechtspraak te vestigen.

Ten slotte zijn die gerechten niet steeds bij machte gebleken te zorgen voor een gepaste en gezonde rechtsbedeling. Dit kon vooral worden vastgesteld bij vrijspraken of bij het uitspreken door die gerechten van belachelijk lichte straffen voor misdrijven van gemeen recht. In algemene regel schijnt men vooral mild te zijn voor de beroepsmilitairen wanneer de slachtoffers dienstplichtigen zijn (die niet in de rechtbank zijn vertegenwoordigd en dus niet door hun gelijken worden geoordeeld).

Dit was bij voorbeeld het geval toen twee beroepsmilitairen werden vrijgesproken die verantwoordelijk waren voor de dood van drie dienstplichtigen en de verstikking van elf

et de l'asphyxie de onze autres soldats. Neuf ans après le fait, les responsables de cette tragédie n'ont toujours pas été punis.

Pour nous rapprocher du principe constitutionnel d'égalité des citoyens devant la loi et pour une administration plus uniforme de la justice, la présente proposition a pour but de réduire la compétence des juridictions militaires à une compétence matérielle et disciplinaire, donc :

- pour les infractions aux lois pénales militaires;
- pour prendre des sanctions disciplinaires quand elles le jugent opportun et conformément aux règlements intérieurs de l'armée.

Inversement, elle tend à traduire désormais devant les juridictions ordinaires (tribunaux correctionnels, cours d'appel et cours d'assises) les militaires poursuivis pour les infractions de droit commun prévues au Code pénal et aux lois pénales ordinaires.

Elle complète donc la réforme de la procédure pénale dans le sens voulu par le législateur.

A. DAMSEAUX.

PROPOSITION DE LOI

Article 1.

Les articles 21 à 34 inclus du chapitre II du Titre Premier de la loi du 15 juin 1899 comprenant le Titre Premier du Code de procédure pénale militaire, sont remplacés par les dispositions suivantes :

CHAPITRE II.

Compétence de la juridiction militaire.

Art. 21. — La juridiction militaire juge toutes les infractions aux lois pénales militaires commises par ceux qui, lors de la perpétration du fait, étaient soumis aux dispositions des articles 1er à 4, 7 à 9, 12 à 14 et 16 du présent Code.

Art. 22. — En temps de paix, la juridiction ordinaire est seule compétente pour juger toutes les infractions au Code pénal et aux lois pénales ordinaires, même commises par des militaires en service actif ou en congé limité, illimité, définitif. Toutefois, en temps de guerre, les infractions au titre premier du livre II du Code pénal, commises par des militaires ou personnes assimilées, seront de la compétence des juridictions militaires qui appliqueront alors les règles du Code pénal militaire et de la présente loi.

Art. 23. — Les gendarmes ne sont justifiables des juridictions militaires que pour les infractions prévues par le Code pénal militaire.

Art. 24. — Les militaires jugés par les juridictions ordinaires, pour des infractions ordinaires, peuvent en outre se

autres soldats te Beverlo, op 26 februari 1964. Negen jaar na de feiten zijn de verantwoordelijken van die tragedie nog altijd niet gestraft.

Met het doel de werkelijkheid meer in overeenstemming te brengen met het grondwettelijk beginsel van de gelijkheid van de burgers voor de wet en met het oog op een eenvormiger rechtsbedeling, strekt dit voorstel ertoe de bevoegdheid van de militaire gerechten te beperken tot een materiële en tuchtrechtelijke bevoegdheid en wel :

- voor de overtredingen van de militaire strafwetten;
- voor het uitspreken van tuchtsstraffen wanneer zij dat gepast en in overeenstemming met de interne reglementen van het leger achten.

Omgekeerd strekt dit voorstel ertoe de militairen die worden vervolgd wegens gemeenrechtelijke misdrijven (die bepaald zijn in het Strafwetboek en de gewone strafwetten) voortaan te doen dagvaarden voor de gewone rechtbanken (correctieele rechtbanken, hoven van beroep en assisenhoven).

Het is dus een aanvulling van de hervorming van de strafrechtpleging in de door de wetgever gewilde zin.

WETSVOORSTEL

Artikel 1.

De artikelen 21 tot en met 34 van Titel I, hoofdstuk II, van de wet van 15 juni 1899 houdende Titel I van het Wetboek van militaire strafvordering worden vervangen door de volgende bepalingen :

HOOFDSTUK II.

Bevoegdheid van het militair gerecht.

Art. 21. — De militaire rechtbanken nemen kennis van elke overtreding van de militaire strafwetten, gepleegd door degenen die op het ogenblik van het feit onderworpen waren aan de bepalingen van de artikelen 1 tot 4, 7 tot 9, 12 tot 14 en 16 van dit Wetboek.

Art. 22. — In vredetijd zijn alleen de gewone rechtbanken bevoegd om kennis te nemen van alle overtredingen van het Strafwetboek en van de gewone strafwetten, zelfs wanneer die overtreding gepleegd is door militairen die in werkelijke dienst of met bepaald, onbepaald dan wel definitief verlof zijn. In oorlogstijd evenwel behoren de door militairen of daarmee gelijkgestelde personen gepleegde overtredingen van boek II, titel I, van het Strafwetboek tot de bevoegdheid van de militaire rechtbanken, die in dat geval de regels van het Militair Strafwetboek en van deze wet toepassen.

Art. 23. — Rijkswachters worden door de militaire rechtbanken niet berecht dan voor de misdrijven bepaald in het Militair Strafwetboek.

Art. 24. — Militairen die door een gewone rechtbank wegens een gewoon misdrijf worden berecht, kunnen

voir infliger des sanctions disciplinaires par leur chef de corps.

Art. 25. — Lorsqu'une infraction qui ressortit à la juridiction militaire est connexe à une infraction qui ressortit à la juridiction ordinaire, elles sont jugées l'une et l'autre par la juridiction ordinaire.

Dans ce cas, la juridiction ordinaire peut appliquer les règles du Code pénal militaire ou des autres lois pénales militaires.

Art. 26. — Toute juridiction militaire procède, pour les contraventions ou délits commis à l'audience, même par des personnes non soumises aux lois militaires, conformément aux articles 759 à 763 du Code judiciaire.

Art. 27. — L'action pour la réparation du dommage causé par une infraction appartenant à la compétence de la juridiction militaire peut être poursuivie en même temps et devant les mêmes juges que l'action publique.

Il en est de même des demandes de dommages-intérêts formées par le prévenu contre la partie civile ou contre les coprévenus.

La juridiction militaire pourra ordonner les restitutions suivant le droit commun.

Elle pourra condamner la partie civile qui succombera à tout ou partie des frais envers l'Etat ou envers le prévenu conformément aux articles 162 et 194 du Code d'instruction criminelle.

Art. 28. — Les juridictions militaires peuvent appliquer les dispositions de droit commun en matière de libération conditionnelle, de sursis, de suspension ou de probation, et ce suivant les critères prévus pour les lois pénales ordinaires.

Toutefois, ces dispositions ne s'appliquent en aucun cas à la peine militaire de destitution.

Nonobstant le sursis accordé, la condamnation à l'emprisonnement militaire emporte, pour les sous-officiers, caporaux et brigadiers, la privation de leur grade.

Art. 2.

L'arrêté-loi du 26 mai 1944 relatif à la compétence et à la procédure en matière de crimes et délits contre la sûreté de l'Etat est abrogé.

Art. 3.

Les lois, arrêtés ou règlements qui, pour le temps de paix, attribueraient aux juridictions militaires, de quelque manière que ce soit, une compétence plus large que celle prévue par la présente loi, sont implicitement abrogés dès l'entrée en vigueur de cette loi.

16 janvier 1973.

A. DAMSEAUX,
A. d'ALCANTARA,
H. BOEL,
A. MAGNEE,
L. NIEMEGEERS.

bovendien tuchtrechtelijk door hun korpscommandant gestraft worden.

Art. 25. — Wanneer een misdrijf dat tot de kennisneming behoort van het militaire gerecht, samenhangt met een misdrijf dat tot de kennisneming behoort van het gewone gerecht, worden beide voor het gewone gerecht gebracht.

In dat geval kan het gewone gerecht de regels van het Militair Strafwetboek of van de andere militaire straffwetten toepassen.

Art. 26. — Met betrekking tot de overtredingen of wanbedrijven die ter zitting worden gepleegd — zelfs door personen die niet onder de militaire wetten vallen — handelen de militaire rechtbanken overeenkomstig het bepaalde in de artikelen 759 tot 763 van het Gerechtelijk Wetboek.

Art. 27. — De rechtsvordering tot herstel van de schade veroorzaakt door een misdrijf dat tot de bevoegdheid van het militaire gerecht behoort, kan terzelfder tijd en voor dezelfde rechters vervolgd worden als de strafvordering.

Hetzelfde geldt voor de eis tot schadevergoeding van de beklaagde tegen de burgerlijke partij of tegen de medebeklaagden.

Het militaire gerecht kan volgens het gemene recht teruggeve bevelen.

Het kan de burgerlijke partij die in het ongelijk wordt gesteld, verwijzen in de kosten jegens de Staat of jegens de beklaagde of in een gedeelte ervan, overeenkomstig de artikelen 162 en 194 van het Wetboek van Strafvordering.

Art. 28. — De militaire rechtbanken kunnen de gemeenrechtelijke bepalingen inzake voorwaardelijke invrijheidstelling, opschorting, uitstel en probatie toepassen volgens de criteria bepaald in de gewone straffwetten.

Die bepalingen zijn echter niet toepasselijk op de militaire straf « afzetting ».

Niettegenstaande het verleende uitstel heeft de veroordeling tot militaire gevangenisstraf voor onderofficieren, korporaals en brigadiers verlies van hun graad ten gevolge.

Art. 2.

De besluitwet van 26 mei 1944 betreffende de bevoegdheid en de rechtspleging inzake misdaden en wanbedrijven tegen de veiligheid van de Staat wordt opgeheven.

Art. 3.

De wetten, besluiten en verordeningen die, in vredetijd, aan de militaire rechtbanken in enige materie een ruimere bevoegdheid mochten toekennen dan door deze wet is verleend, worden impliciet opgeheven vanaf de inwerking-treding van deze wet.

16 januari 1973.